



Верховний  
Суд

# Розмежування колабораційної діяльності із суміжними складами кримінальних правопорушень

Наталія АНТОНЮК  
секретар Першої судової палати,  
суддя Касаційного кримінального суду

Герман АНІСІМОВ  
секретар Третьої судової палати,  
суддя Касаційного кримінального суду

# Питання для обговорення:

1. Самостійні склади ст. 111-1 КК України (частини 1-7) і форми їх вчинення.
2. Кваліфікований склад ст. 111-1 КК України (ч. 8).
3. Відмежування складів кримінальних правопорушень, передбачених ст. 111-1 КК України, від інших кримінально-караних діянь (наприклад, ст. 111, ст. 111-2, ст. 436-2 КК України).

# Деякі ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 111-1 КК України

## 1. Суб'єкт

спеціальний (громадянин України у частинах 1-3, 5, 7) та загальний (за частинами 4, 6).

## 2. Місце вчинення злочину

не лише окуповані території (наприклад, частини 1, 6).

# Ч. 1 ст. 111-1 КК України чи ч. 1 ст. 436-2 КК України?

Форми вчинення  
ч. 1 ст. 111-1 КК України:

- ПУБЛІЧНЕ заперечення громадянином України здійснення збройної агресії проти України, встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України
- АБО
- ПУБЛІЧНІ заклики громадянином України до підтримки рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора, до співпраці з державою-агресором, збройними формуваннями та/або окупаційною адміністрацією держави-агресора, до невизнання поширення державного суверенітету України на тимчасово окуповані території України

Одна із 4-ох форм вчинення  
ч. 1 ст. 436-2 КК України:

- заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, розпочатої у 2014 році, у тому числі шляхом представлення збройної агресії Російської Федерації проти України як внутрішнього громадянського конфлікту, виправдовування, визнання правомірною, заперечення тимчасової окупації частини території України
- + три інші форми (виправдовування, визнання правомірною такої агресії, глорифікація осіб...)

# Що слід враховувати?

- 1) зміст інформації;
- 2) об'єкт складу злочину, передбаченого ст. 436-2 КК України;
- 3) кваліфікація діяння лише у формі заперечення певних фактів



ч. 1 ст. 436-2 КК України,  
оскільки цей склад злочину є ширшим

\*\*\* У разі скоєння суспільно небезпечного діяння в інших формах, окрім заперечення, сукупність ст. 111-1 та ст. 436-2 КК України **не виключається**

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як покарання за вчинення діянь за ст. 111-1КК України

Чи можливо позбавити особу права, якого вона не мала на момент вчинення злочину?

Для прикладу, може йтися про неможливість колаборантів у майбутньому бути представниками влади або ж працювати у юридичних особах публічного права

# Висновок ВС

«З огляду на положення, передбачені ст. 55 КК України, та диспозицію ч.1 ст. 222 КК України, санкція ч.1 ст. 222 КК України в частині призначення додаткового покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, **застосовується**, в тому числі і **до осіб, які на час вчинення зазначеного кримінального правопорушення не займали офіційно певні посади та не займалися офіційно певною діяльністю**».

Постанова ККС ВС від 22 травня 2018 року у справі №753/18479/16-к за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74309856>

# Добровільне зайняття громадянином України посад за частинами 2, 5, 7 ст. 111-1 КК України

Лише сам **факт добровільного зайняття** громадянином України посади **є достатнім** для притягнення особи до кримінальної відповідальності за відповідними частинами ст. 111-1 КК України (2, 5 чи 7),

ОДНАК

реальне здійснення функцій на зайнятій посаді може отримати окрему кваліфікацію як державна зрада



# Кримінально-правова оцінка пропагандистської діяльності у закладах освіти

Здійснення громадянином України пропаганди у закладах освіти незалежно від типів та форм власності з метою сприяння здійсненню збройної агресії проти України, встановленню та утвердженню тимчасової окупації частини території України, уникненню відповідальності за здійснення державою-агресором збройної агресії проти України, а також дії громадян України, спрямовані на впровадження стандартів освіти держави-агресора у закладах освіти (ч. 3 ст. 111-1 КК України)

## Ч. 4 ст. 111-1 КК України

- передача матеріальних ресурсів незаконним збройним чи воєнізованим формуванням, створеним на тимчасово окупованій території, та/або збройним чи воєнізованим формуванням держави-агресора, **ТА/АБО**
- провадження господарської діяльності у взаємодії з державою-агресором, незаконними органами влади, створеними на тимчасово окупованій території, у тому числі окупаційною адміністрацією держави-агресора
- **Ст. 111-2 КК України «Пособництво державі-агресору»:**
- Умисні дії, спрямовані на допомогу державі-агресору (пособництво), збройним формуванням та/або окупаційній адміністрації держави-агресора, вчинені громадянином України, іноземцем чи особою без громадянства, за винятком громадян держави-агресора, з метою завдання шкоди Україні **шляхом**: реалізації чи підтримки рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора; **добровільного збору, підготовки та/або передачі матеріальних ресурсів чи інших активів представникам держави-агресора, її збройним формуванням та/або окупаційній адміністрації держави-агресора**

# Сукупність ч. 5 та ч. 6 ст. 111-1 КК України

- Ч. 5: ... участь в організації та проведенні незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території або публічні заклики до проведення таких незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території;
- Ч. 6: Організація та проведення заходів політичного характеру, здійснення інформаційної діяльності у співпраці з державою-агресором та/або його окупаційною адміністрацією, спрямованих на підтримку держави-агресора, її окупаційної адміністрації чи збройних формувань та/або на уникнення нею відповідальності за збройну агресію проти України, за відсутності ознак державної зради, активна участь у таких заходах.

# Форми вчинення діяння, передбаченого ч. 7 ст. 111-1 КК України

1) Добровільне зайняття громадянином України посади в незаконних судових або правоохоронних органах, створених на тимчасово окупованій території.

- поняття судових органів
- поняття правоохоронних органів
- суб'єкт той хто раніше займав посаду і продовжив займати, особа новопризначена
- суди на окупованих територіях, які здійснюють правосуддя – оцінка діянь

## \*Продовження

2) добровільна участь громадянина України в незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях, створених на тимчасово окупованій території, та/або в збройних формуваннях держави-агресора.

\*\*\* факт долучення, входження до складу названих формувань є самодостатнім для кваліфікації дій особи за ч. 7 ст. 111-1 КК України

3) надання таким формуванням допомоги у веденні бойових дій проти Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізовувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України

# Кваліфікований склад колабораціонізму

- 1) диференціюючий склад до частин 5-7 ст. 111-1 КК України;
- 2) є матеріальним (настання одного із таких наслідків: загибель людей або настання інших тяжких наслідків)

# Загибель людей (ч. 8 ст. 111-1 КК України)

- **принаймні однієї людини** (наприклад, ухвала Верховного Суду України від 24 травня 2011 року у справі №5-742км11 за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/17316962>)

## Інші тяжкі наслідки (ч. 8 ст. 111-1 КК України)

- Під іншими тяжкими наслідками згідно з приміткою до ст. 111-1 КК України вважається шкода, що в одну тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.
- Якщо «інші тяжкі наслідки» в даному випадку прирівняно лише до грошового еквівалента, то яким чином встановити їх у ситуації, коли, наприклад, заподіяно тяжкі тілесні ушкодження?



# Висновок ВСУ

- «диспозиція частини першої статті 364 і частини першої статті 365 КК, якими передбачено відповідальність за заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або громадським чи державним інтересам, чи інтересам юридичних осіб, може становити не лише майнову шкоду, а й включати прояви немайнової шкоди, але тільки ті, які можуть одержати майнове відшкодування (**як істотна шкода може враховуватися будь-яка за характером шкода, якщо вона піддається грошовій оцінці та відповідно до такої оцінки досягла встановленого розміру**)»

Постанова Верховного Суду України від 27 жовтня 2016 року у справі №5-99кс16 за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/62692636>



---

Верховний  
Суд

---

Дякуємо за увагу!